

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

M. Ant. Mvreti Variarvm Lectionvm Libri XV

Muret, Marc-Antoine

Antverpiæ, M. D. LXXXVI.

Liber I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70864](#)

M. ANTONII MVRETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM

S. R. E. CARDINALEM

AMPLISSIMVM ET

ILLVSTRISS.

VARIARVM LCTIONVM

LIBER PRIMVS.

Tres Isocrates. Cuius sit Haegivors ad Demonicum, indicatum.

CAP. L

LE G A N S in primis & cùm saluberrimis reserta præceptis, tum omnibus condita dicendi festinatibus oratio, quæ Parænæsis ad Demonicum inscribitur, non eius scriptoris est, cuius vulgo putatur, nam cùm ab Isocrate illo qui Socratis & Platonis æqualis fuit, cuiusq. domus officina eloquentiæ habita est, fluxisse, cuiusque ingenio elaborata esse credatur, id secus est: quodque etiam in aliis contigisse scimus: errorem hic obiecit hominibus nominum similitudo. tres enim facundi ac diserti fuere homines, quibus omnibus idem Isocratis nomen fuit. Vnus is, quem modò diximus: qui à Socrate commendatur in Phædro; quemque Cicero, dissentiente Bruto, tantoperè laudabat. alter, huius discipulus: cuius apud Suidam mentio est. neutrius autem horum est ea, de qua loquimur, oratio: sed tertij cuiusdam Isocratis, qui Ciceronis temporibus floruit. Id ita esse, didici ex Diorysio Halicarnasseo.

A 5 quin

Ant Maret.

Varia Lectione

L
25

qui in aureolo libello De Arte rhetorica , quendam ex ea citans locum, Isocratem ipsius auctorem, suum, & Echecratis, ad quem scribit, Iodalem vocat. eius verba sunt : Ισοκράτης μὲν ὁ σὸς ἐπαίρθητος, οὐ Εὔγενος, ἀπέρι ἄλλο π, φυσὶ γενναῖς περιστεναι τοῖς αὐθόνοις, ἐν τῷ παρανέσει τῷ περιπονίῳ, (ita enim legendum est, non, ut in vulgatis librīs, περιπονίῳ Ιππόνιον) οὐδὲ φιλοφρονησέαν, ὅπερ δέ τὸ προσφωνεῖν τῆς ἀπαντᾶντας, οὐ ἀντός φοι. Locus autem, quem indicavit Dionysius, ita apud Isocratem legitur: Τῷ μὲν περπώγινον φιλοφρονήσθε, τῷ δὲ λόγῳ φιλοστήροθε. ἐστὶ δὲ φιλοφρονησέας μὲν τὸ προσφωνεῖν τῆς ἀπαντᾶντας, φιλοστήρεας δὲ τὸ τοῖς λόγοις ἀντίον οἰκεῖας επργχάνει. Harpocration tamen, qui sit ἐπεκτὸς ὅρηθε, exponens, Isocratem Apolloniaten eius, de quo agimus, libelli auctorem facit. at is veteris illius Isocratis auditor fuit: ut apud Suidam est. Hermogenes autem aperte eundem Isocratem huius Parænæcos, & ceterarum orationum, de quibus nulla dubitatio est, quin sint eius qui cum Socrate & Platone vixit. sed magis me ea, quæ suprà recitatū, verba Dionysij mouent.

Mithridatem cur Dionysum Tralliani honoris causa vocarent. Illustratus locus ex oratione pro Flacco. Eius quia Plutarchi συμποσία à interpretatus est, notatus error.

CAPVT II.

M. TULLIUS in oratione pro L. Flacco cùm percenseret eas laudes quas Tralliani in Mithridatem, regem populo R. infestissimum, congelellarent, ita scribit: *Mithridatem deum, illum patrem, illum conseruatorem Asiae, illum Dionysum, Bacchum, Liberum nominabant.* atque hoc Petrus Victorius admonuit

dictum

dictum esse ad Demosthenis imitationem, cuius illa
sunt ex oratione De Corona: Οἱ μὲν κατόπινοι Θεῖοι,
χάριστοι Οὐλᾶνοι φίλοι, δέργατες, σωτῆρες τὸ Φίλιππον
ὑγῆτο. πάντες ἐπεινῷ λοι ἀντοῖς. protulit etiam locum ex
Athenaeo, quo confirmatur, Mithridatem viuum ac
videntem, diuinis affectum honoribus. sed cur Li-
beri patris potius, quam cuiusquam alij dei nomine
honestaretur ille rex, quando de eo sibi non liquere
subobscure indicauit Victorius, ego aperire constitui.
Dua autem eius appellationis caussæ à Plutarcho li-
bro primo αυμποστατῶν afferuntur. una, quod Mithri-
dates præmium proposuerit, qui plurimum edisset,
quique plurimum bibisset: ipseque in utroque certa-
mine palmam tulerit: utpote qui omnes ætatis suæ
homines bibendo superaret. ob id igitur Dionysum
vocatum. sed eam caussam Plutarchus ipse, ut in-
anem, commenticiamque, & minus idoneam repro-
bat. ac planè, si hæc vera esset, videri poterant Tral-
liani, cum Mithridates Dionysum salutarent, non
tam ei honorem tribuere, quam contumeliam face-
re: quasi ebriosum eum & helluonem ac gurgitem
vocarent. quare hæc altera caussa putanda est verior.
bis eum fulmine appetitum fuisse: ita ut innocuus
incolumisque remanserit. nam cum adhuc infantu-
lus in cunis vagiret, collapsum fulmen, fascias, qui-
bus inuolutus erat, exuissit, neque tamen ipsum levit.
vestigium modò quoddam ignis in fronte relicturn
est: quod facilè occultaret coina. rursus cum iam vir
esset, ita propinquum ei dormienti cecidit, ut tela
in pharetram, quæ haud procul à lecto pendebat,
condita conflagraverint. ipse tum quoque intactus.
iis expositis, addit Plutarch. Οἱ μὲν ἐν μάντεις ἀπεφύ-
γατο, πλεῖστοι δὲ τὸν ιχύσεν λαθό της τοξικῆς μέθοις ερ-
γάσαν.

Act. Maret.

Act. Lecture.

LII
25

T. 105. 61

πᾶς. οἱ δὲ πολλοὶ Διόνυσον ἀπὸν, οὐδὲ τὴν κεραυνοβολίαν οὐσιότηταν τῶν πάθεων περιστρέψασσεν. id est, Igitur vates quidem pronuntiarunt, plurimum ipsum sagittariis, & leui armatura esse valitum. vulgus autem ei Dionysio nomen fecit, ab illis fulminum iactibus: quod ei simile quiddam, atque Dionysio, contigisset. Hanc postremam partem quidam, qui librum illum Plutarchi Latinum facere studuit, ita reddidit. Quam ob causam vates plurimum sagittariorum manu, leuisque armaturae copiis praestitum prædixerant. Quanquam non desunt, qui Bacchi nomen a morbo sideratis ac de cælo tactis familiare datum illi existiment. quæ interpretatio ita est absurdæ & alienæ, ut valde mirer, quid tum illi homini in mentein venerit.

*Locus quidam Ciceronis in Verrem vindicatus à prava
aliorum correctione. Pliny alter declaratus.*

CAPUT III.

VT VNTVR interdum Latini scriptores Græcis quibusdam vocibus, easque Latinis tamen literis notant: quod qui non animaduertunt, facile in errorem incident: præcipue cum ea voces eiusmodi sunt, ut etiam Romanæ videri queant. id quod accedit homini in primis eruditio explicanti orationes Ciceronis in Verrem. Nam cum Cicero impurum illum hominem a state summa, quo tempore ceteri praetores obire prouinciam, & concursare consuerant, totum se ad nequitiam & ad libidinem contulisse dicet, & tabernacula carbæsis intenta velis in littore collocari iussisse, ubi totos dies cum impudicis mulieribus perpotaret: haud ita multis interiectis verbis, ita postea locutus est: *Ilo autem tempore iste, tametsi ea est homini.*

hominis impudenter, quam nos sit, ipse tamen, cum vir esset
Syracusis, uxorem eius parum poterat animo soluto ac libero
tot in acta dies secum habere. quorum verborum ille,
quisquis est, sensum non videre se dixit: nisi pro, in
acta, legatur, in lecto. neque intellexit, Ciceronem,
quod antea Romano more littus dixerat, id postea
actam voce Graeca, ut videlicet in Sicilia loquerentur,
nominasse. notum est autem, Sieulos eo quondam
sermone usos, cui e Græcis, Latinisque vocibus per-
missus esset. Actam vero solitos eos dicere pro littore,
etiam Virgilius indicio est, qui illud ipsum littus eo
nomine vocauit:

At procul in sola secreta Troades acta

Anmissum Anchisen silebant.

Ita igitur actam uterque, ut Terentius, & Cicero ipse
urbem Atheniensium, Astu. Sed & S. Ambrosius
eadem voce usus est libro quinto Hexameron: Quæ,
inquit, non in acta, nec in littoribus, sed in Atlantici maris
profundo feruntur videris. Neque dissimili modo C. Pli-
nius libro vii. Naturalis historiæ probata pro pecu-
dibus dixit. eius verba sunt: In eadem Africa familias
quasdam effasimantium Ifigonus & Nymphodus tra-
dunt: quarum laudatione intereant probata, arefcant arbo-
res, emoriatur infantes. non enim quæ familiae illæ pro-
bassent, ea interire affirmauit, sed ut cœxi, rā wēlērū.

Horati locus ex Euripide expressus.

CAPUT IIII.

QUOD Horatius libro primo Epistolarum per-
eleganter scripsit, esse verba & voces quasdam,
quibus animi morbos lenire ac mitigare fas esset, re-
spexit ipsum arbitror ad locum quendam Euripidis
ex Hip-

Act. Marec.

Act. Lectione.

LII
26

ex Hippolyto coronato, vbi nutrix Phædram infano
priuigni amore incensam allœquens, admonet eam,
vt morbum illum sium fortiter ferat: esse enim can-
tus & sermones quosdam, in quibus insit vis ad eum
mulcendum ac molliendum. Versus Euripidis hi sunt:

Νοσὺς δὲ πάσιν νόσον καταπέφεσται.

Εἰσὶν δὲ πρῶται, καὶ λόγοι θελυτήσι.

Φαντασταί πάντες φάρμακον νόσοι.

Horatij autem hi:

Feruer auaritia, miseroq; cupidine pectus?

Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolorem

Possis, & magnam morbi deponere partem.

non tamen vterque idem intellexit. nam illa de ma-
gicis carminibus : hic de sermonibus philosophicis
loquitur, à quibus vera omnium morborum animi
petenda medicina est. quanquam si quis Euripidem
quoque idem γένης ἀληθεῖαν πρᾶγμα significare voluisse
censeat, libenter me socium ipsius sententiae ascripe-
rim. Gaudet enim poëta ille et almodi sententiis, quæ
neque à populari consuetudine discedant, & philo-
sophicum tamen intra se aliquid occultent. nam quod
in versibus Horatij lego, *miseraq; cupidine*, non, vt in
plerisque libris legitur, *miseraq; cupidine*, in eo ve-
teres libros auctores habeo, ac præterea, esse id ex Ho-
ratij consuetudine, nullo negotio probare possum. ita
enim alibi:

At bona pars hominum decepta cupidine falso,

Nil satis est, inquit. & in Odis:

Nec leues somnos timor, aut cupido

Sordidus aufert.

vt dubitari planè non possit, quin ea vera scriptura sit.

Eiusdem

Eiusdem Horatij locus ex Isocrate propè conuersus.

CAPUT V.

VENIT mihi in mentem quorundam eiusdem poëtae versuum è Sermonibus, quibus exponit, quæ primis temporibus vita hominum fuerit, agrestis videlicet, & ferina: utque poët, rationis & orationis beneficio, ad ciuiliorum viuendi modum, & humanæ naturæ magis consonantaneum venerint: qui quidem versus tantam habent cum Isocrate à quadam eiusdem rei narratione similitudinem & conuenientiam, ut eam poëta non modo imitatus, sed propè interpretatus esse videatur. qua de re ut cuius vtriusque linguae intelligenti existimare liceat, vtriusque verba subiiciam. His igitur versibus eam Latinus vates sententiam est executus:

Cum prospexit primis animalia terris,
Mutum & turpe pecus, glandem atque cubilia propter,
Vnguis & pugnis, dein fustibus, atque ita porrò
Pugnabant armis, quod post fabricauerat usus:
Donec verba, quibus voces sensusq; notarent,
Nominaq; inuenere. debinc absistere bello,
Oppida cœperunt munire, & ponere leges.

Isocrates autem ita Nicoclem loquenter facit: Εγένοντες δὲ οὐτινὴ πείθην ἀλλά τε, καὶ θωρακῶν ωρῆς ημᾶς ὀμπτὰς φέρειν
αὐτοὺς βαλιθάμεν, & μόνον τὸ θηρευδὸς λίνον αποτιλέγουμεν ἀλλὰ καὶ
οὐρανθότες τούτοις φέρομεν, καὶ νόμος εἴθεμεν, & quæ sequuntur.

Ciceronis locus ex oratione pro P. Quinctio pulchre à Paulo Manutio correctus.

CAP. VI.

QUOD si facere nolit, atque inhibuerit eiusmodi rationibus illum ad suas conditiones perducere: sese nihil precari, &c; si quid agere velit, indicio defendere. Ita leguntur

Ant. Muret.

Ant. Lectione.

LII

28

guntur Ciceronis verba hæc ex oratione pro P. Quintio in omnibus impressis libris, præterquam in Manutianis, quæ cùm corrupta esse constaret, fuerunt, qui pro, *inhibuerit*, reponerent, *instituerit*. At præclarè, ut solet, Manutius: de quo viro meritò dubitari potest, plus ne ipse Ciceroni, an ipsi Cicero debeat. Nam & ipse tractandis assiduè Ciceronis scriptis eam assecutus est eloquentiæ laudem, qua vincit omnes: & cùm ad ingenium, quo excellit, ad lidisset eam diligentiam, eamque laborum perpessionem ac toleratiā, qua vires, ipsamque adeò valetudinem suam, magno nostro omnium, quotquot eum, quia planè nouimus, plurimi etiam facimus, dolore prostravit; incredibile est, quot ab errorum millibus eos libros felicissimè vindicarit. at ætas nostra mirificam quandam extulit vim hominū improborum, qui magnam laudem in obrectatione positam putant, neque quicquam cupidius faciunt, quam vñ quicquid possunt, quacunque ratione poslunt, et aliena gloria deterant, creduntq. ita se demùm emeruros, si eos qui extant, depresserint. quam rationem grassandi ad famam nemo vñquam sapiens approbavit. sed me amoris quidam astus ab eo, de quo dicere cœperam, abduxit. omnino autem, cùm dè Paulo Manutio loquendum est, moderari orationi mea neque volo, neq. possum, neque debo. alij complures rationem inire poterunt, quot ipsi locos in Cicerone correxerint: illi aut vni, aut cùm paucissimis, licet dicere,

Pauperis est numerare pecus.

in illius igitur libris (tandem enim ad propositum me referam tamen) is, de quo agebam, locus ita legitur:
Quod si facere nolit, atque imbibiter eiusmodi rationibus illum ad suas conditiones perducere, &c. præclare, vt dixi.

Imbi-

*Imbiberit enim est, hoc sibi planè proposuerit, hoc ita in mente ac cogitatione sua defixerit, ut euelli non queat. est autem ita scriptum omnibus litteris, in longè plurimis vetustis codicibus, sed intolentia locutio-
nis fefellerat alios, quæ Manutium non fugit. memi-
nerat enim ita locutum Lucretium lib. IIII.*

Qui petere à populo fasces, sauásque secures

Imbibit. & libro sexto,

— non quod violari summa deum vis

Posit, vt ex ira pœnas petere imbibat acres.

*Vt ergo à Litterario dictum est, imbibat petere, sic à M.
Tullio, qui eum poëtam studioissime legerat, imbibie-
rit perducere. Usus eodem modo & Liuius libro secun-
do Annalium: Neque memor eius, quod initio consulatus
imbiberat, reconciliandi animos plebis.*

*Epitheton, quo Corinthum ornauit Horatius, è
Græcō voce expressum videri.*

C A P T V I I .

BIMAREM Corinthum cùm diceret Horatius, non dubito quin exprimere voluerit Græcam vocem ἀμφιάλασθησθαι. est autem ea vox non admodum frequens, proba tamen & antiqua: ususque ea est Xenophon, cùm vrbis Atheniensis commoditates celebraret, doceretque, eam opportuno admodum loco sitam ad importanda & exportanda quæ opus foret. ita enim loquitur: Καὶ πλεύσας εἰπόντος γέ θαρρος δύως ὁ ποτε
νος πάσιν ἀνέκους περιστρατεῖσθαι δέ τι, καὶ ποτέ μητραί
εἰσελθεῖσθαι γάρ δέ. Hoc eò annotare vñsum est, quoniam in scholiis Horatianis, quæ abhinc annos quatuor, ad Io. Auansonum V. C. qui tum Romæ Gallorum regis legatus erat, miseram, cùm ceteratum vrbium epitheta vnde sumpta essent, indicas-

B sem;

Ant. Mureti

Lectio

LII

26

sem: nescio quo modo contigit, ut hoc, quod minime decuerat, praetermitteretur.

*Horatij locus, qui multis in libris corruptè legitur,
explicatus.* C A P . V I I I .

V E R S U S hi sunt secundo Odarum Horatij:
Viuet extento Proculeius aeuo,
Notus in fratres animi pagani.
Illum aget penna metuente solui.

Fama superstes.

quotum qui proximè ultimum antecedit, ita in multis libris legitur:

Illum aget penna haud metuente solui.

constat autem ita correctum esse ab aliquo, qui sententiam quidem videret, sed vim verborum non sat perspiceret: putaretque ita melius æternitatem famæ significatum iri, si particula illa negandi vim habens adderetur. alioqui fore, vt parum firmitatis in esset ea in fama, cuius pennæ solutionem metuere dicentur. firmitas enim fiduciam, infirmitas metum parit. at ille, quisquis fuit, inani & friuolo arguento delusus est. nam, quia quæ metuimus, refugimus, longissimeque nos ab iis abducimus, factum, vt Horatius pennam metuentem solui dixerit eam, quæ semper longissime ab omni solutione absfutura esset. est autem simile illud Virgilij,

Arctos Oceani metuentes aquore tingi.

nam vt metuentes tingi dixit is, quæ nunquam tingerentur: ita hic pennam metuentem solui, quæ nunquam solueretur: Hoc eo libentius annotavi, quod ut alia multa, ita hoc quoque mendum in eos libros, quibus addita sunt mea scholia, operarum negligentia, me absente atque inscio, irrepserat.

Senten-

Sententia quadam Terentiana ab Aeschylo etiam prolatâ ostenditur: & qui andem continet, Gracius incerti scriptoris versiculus indicatur.

CAPUT IX.

Quod apud Terentium adolescens amore sauciis dixit,

Facile omnes cùm valemus, recta consilia ægrotis damus:
eius non dissimilat quiddam Prometheus dicentem
fecerat Æschylus. cùm enim miserum illum & ærum-
noscum deum nymphæ Oceanitides reprehenderent,
quod peccasset: ita eum respondentem induxit: faci-
le esse iis qui malis soluti sunt, admonere ac corripere
eos qui aduersis rebus premuntur. Versus Æschyli, si
quis eos requirit, hi sunt:

Ἐλαφρὸν δέ τις πυράπων ἔξω πόδεν

Ἐχει παρεγνεῖν, ράδετεν τε τὸς κυκώς

Περισσοτες. id est,

Haud difficile est, pars nulla quem attingit mali,

Monere eos, ac corripere, qui miserius

Vrgentur.

tale igitur aliquid eo loco dixerat & Menander, sed &
hunc versum alicubi legere memini:

Τόπος νοσήντου φέρει πᾶς τις ράδετεν.

Equitandi verbum quod Euro tribuit Horatius, Eu-
ripidem quoque eodem modo locutum esse.

CAPUT X.

AVDACI sancè metaphora usus videtur Horatius, cùm Euro vento equitandi verbum tri-
buit. notus est enim ille versiculus,

Per Siculas equitauit vndas.

neque unquam id, ut opinor, sine veterum exemplo
ausus esset. sed meminerat, Euripidem quoq. eodem,

B 2

modo.

Ant. Maret.

Anna Lachon.

L III
25

modo locutum esse de Zephyro. itaque fecit more suo, vt, persequendis Græcorum vestigiis, πάλιξες οὐρώντες η ξενίδην quæreret, seque quam longissimè à trita & plebeia loquendi consuetudine abduceret. quo in genere planè singularis fuit: neque, meo quidem iudicio, Græcas loquendi formas Latinorum poëtatum quisquam vel frequentiùs, vel fidentiùs, vel felicius imitatus est. Locus autem ille Euripidis, quem dico, ita scriptus est in Phœnissis:

Zεφύρος πνοᾶς ιππόσων Θέτην φέγγη.

Currum pro naui, vt à Catullo, sic & à Gracis poëti dictum esse. C A P. XI.

ETIAM illud Græcorum exemplo fecit Catullus, vt nauim currum vocaret, in libello De nuptiis Pelei & Thetidos:

*Diua quibus retinens in summis urbibus arces,
Ipsa leui fecit volitantem flamme currum.*

siquidem apud Æschylum Prometheus in illa longa enumeratione artium, quas a se in usum mortalium excogitatas & inuentas gloriatur, ait repertum suū esse currus illos nautarū, qui lineis alis vagentur per mare.

*Θαλασσόπλαισια δ' επισ αλλ. Θεοντ' επικ
Δινόθηρος εὐρετήν τοιον οχηματα.*

Sed & Euripidem eadem figura usum memini apud quem nuntius, qui Medeam admonet, vt se mandet fugæ, præcipit ei, vt neque id vehiculum spernat, quod nauigandi, neque id, quod terrestris itineris conficiendi caussa comparatum est:

*Ω δενδρέρον παρανόμως εἰργασμένω
Μηδεία, φεῦγε, φεῦγε, μήτε ναίσαι
Αιττόσ' απίντω, μήτ' οχην πεδοσίζει.*

Sed hoc quoque, vt totum propè veteris eloquentiae chor-

choragium, ab Homero est: qui primus aurigam nauis pro gubernatore dicerat: Φθέγξατο δὲ λιόχος νῦν
κανονερός. & naues, equos maris vocauerat:

Νηὸν ὄκυπόσων διδιδαντένειν, αὐτὸν ἀλλὰς ἵππου
Ἄνδρες γίγνονται.

*Libidinosarum mulierum, quae calumniata sunt eos à
quibus spreti repudiatae erant, exempla octo.*

CAPUT XII.

EXEMPLA octo memini legere, earum mulierum, quae viros à se impudicè appetitos, cùm eos ad restinguendum libidinis suæ ardorem flectere nequuisserent, calumniatae sunt postea, tanquam ab ipsis tentatae forent: eisque partim crearunt ingens periculum, partim etiam exitium attulerunt. eorum vnum est in sacra historia, de Iosippo Iacobi filio, qui, cùm obtemperare heretua Phutipharis vxori, noluisset; structis ab ea calumnias in vitæ discrimen adductus est. atque hoc, vt quod omnibus notum sit, nihil est necesse pluribus verbis exponere. Hippolytum quoque Thesei filium vt Phædra nouerca tentarit: sequitur ab eo spretam videns, reuerso ab inferis marito persuaserit, cum sibi vim afferre voluisse, (quanquam paulò aliter est apud Euripidem) vtque castissimus adolescens crudelissimè ob eam rem disceptus dilaniatusque sit, & lippis, vt ait Horatius, & tonsoribus notum est. Sed & Tenni Cycni filio, Neptuni nepoti idem contigisse memoratur. eius enim ephebi iam, &, vt Graci dicunt, ἐρπόνται. desiderio tacta nouerca Phylome, seu, vt alij vocant, Peribœa, sermonem cum eo de stupro contulit. Reiecta & repudiata, insimulauit eum apud patrem, codem planè modo quo Hippolytum Phædra. Credulus parens inclusum

B 3 in ca-

Aut Maret.
Aut Lectione
LII
26

in capsam quandam filium proiecit in mare. tuit
opem Neptunus innocentia poti. delataque est capsam
ad insulam Leucophrym: quam cum incolae aperuis-
sent, remque cognosserent: non tantum Tenui regnum
detulerunt; sed etiam de nomine ipsius, insulam Te-
nedon nominarunt. quin & mortuum coluerunt pro
deo. Eodem modo propè perditus est Bellerophon
ab Antae Præti vxore: & Peleus ab Hippolyte vxore
Acasti. de quibus apud Horatium sunt illa:

Vt Prætum mulier perfida credulum

Falsis impulerit criminibus, nimis

Castio Bellerophonti

Maturare necem, refert.

Narrat pene datum Pelea tartaro,

Magnessan Hippolyten dum fugit abstinent.

Nos autem utramque siue historiam siue fabulam ali-
bi copiosissime exposuimus. Hippodamia quoq. cum
eam auerteret Pelops, sita aliquando correpta esse di-
citur. cumque Pelops, querens aquæ causâ descend-
isset è curru, iamque longius abiisset, (magna enim
circum soliditudines erant) illa Myrtillum aurigam,
cum quo sola remanserat, solicitare cœpit, ut secum
rem haberet. volebat videlicet, interea dum reuertetur
Pelops, aliam quandam sitim restinguere. sed cum
Myrtillus morem gerere noluisset: accusatus est apud
reuersum Pelopem, quod ipsam violare conatus esset:
ob idq. projectus in vicinum mare: quod ex eo Myr-
tilum usurpari cœpit. Philostratus libro sexto De Vita
Apollonij, Timasionem quendam Ægyptium à no-
uerca frustrâ adamatum, deinde illius calumniis so-
lum vertere coactum esse narrat. et si illa quidem alio
quodam modo, quam ceteræ, priuignum calumniata
est. Denique Fausta, Maximiani filia, Constantini
Magni

Magni vxor, eodem modo ut Phædra, Crispum priuignum suum accusauit, itaque imperator optimus, sed hac quidem in re non satis consideratus, immetentem filium morte multauit. idemque postea, re cognita, etiam de vxore supplicium sumpsit. Sunt & alia duo exempla non dissimilia in libro De Fluminibus, qui Plutarcho tribuitur; in Hebro, & in Lycore.

*Falsam quandam historiam à Petro Victorio pro
vera traditam esse.*

CAP. XIII.

FALSVM est, quod Victorius tradidit libro duodecimo Variarum lectionum, extitisse quendam capitalem importunumque hominem Athenis, qui dixerit, se, dum regno Athenarum viro die potiri posset, nullum supplicij genus recusaturum: passurumque aequo animo, ut acerbissimis cruciatibus postea afficeretur: omnisque ipsius familia funditus periret. Nam quod putauit id Plutarchum in Solone dicere: declarauit exemplo suo, quamuis eruditos homines cœcutire & παρογῶν, vbi aliquid connuentes legunt. Nihil enim tale Plutarchus, quale Victorius credit, narrat; tantum, Solonem, cum delatam sibi à ciuibus suis tyrannidem maximo animo reiiceret, & aspernaretur: à multis reprehensum esse, & parum fanæ mentis habitum. aiebant enim, eum, si saperet, acceptum fuisse tyrannida, vel propositis iis conditionibus quas supra exposuimus. Ergo eos reprehensorum suorum sermones his versibus trochaicis inclusit Solo:

Οὐκέφυ Σόλων βαθύφρων, ἐδὲ βελστὸς αὐτός.

Εἰδὼς δὲ διδόντως, αὐτὸς δυνέδεξετο.

Πιεσθαλὼν δ' ἄγακ, αγέδτης δὲ ανέσπασε μέρα.

B 4

Δίκτυον

Δίκτυον, θυμός δ' ἀμύρτων, καὶ φρενῶν ἐποτθαλέος.

Ηδελος γάρ καν κεστίσας, πλεύρην ἀφθονον λαβεῖν,

Καὶ πεγγυνδός ας Αθηνῶν μένον ἡμέραν μιαν,

Ασκὸν υσερον δεδάρδαι, καὶ φιπτερείθαι χώθ.

Neque ego haec indicarem, nisi viderem, periculum esse, ne quis Victorij Cestimonia fretus, ne querendum quidem amplias putaret, vera essent, an minus.

*Aristotelem in Hippodamo reprehendit, id parum bona
fide versatum esse.* CAP. X.III.

VI D E T V R Aristoteles interdum non satis bona fide retulisse eorum sententias, quos redargueret ac reprehendere statuisse. cuius rei liber nunc exemplum proferre vnum, ex quo de multis similibus coniectura fieri possit. Etenim lib. 2. Πολιτικῶν, vbi exagitat eam reip. formam quæ ab Hippodamo Mileso descripta erat, ait ciuitatem ab eo distributam esse in tres partes; nempe in artifices, in agricultas, & in milites. Κατεργαζός, inquit, τῷ πλατινῷ μὲν μελέασσον, εἰς τέλον δὲ μέρη θηρημένα. ἐποιεῖ γὰρ ἐν μὲν μέρῃ Θεοφύλαξ: ἐν δὲ γεγγὺς, τέλον δὲ τὸ περιπλεμῦν, καὶ τὸ ἐπλαέχον. quod si verum esset, inscienter sanè, & imperite se gessisset Hippodamus, qui ciuitatem sine cōsilio, tanquam corpus sine animo, esse voluisse. at verò non ita inconsultus fuerat. extant enim magna ex parte leges ipsius, quæ Aristotelis, hac quidem in te, singulare in quandam improbitatem manifestè patefaciant. Descriperat autem ille ciuitatem tres in partes, quarum primam fecerat eorum qui consilio temp. gubernarent: alteram eorum, qui candem armis defenderent: tertiam ex iis constituerat, qui artes necessarias exercebant. atque in hanc postremam, & opifices, & agricultas, & mercatores incluserat. Id adeò prolatis ipsius verbis

verbis intelligetur. Nam d' ἐγώ εἰς μοίρας τρεῖς διεστῶς τὰ σύμπαντα πολιτείαν, καὶ μάκρην τὸν μάχαθῶν, καὶ οὐνάντων τὰ κοινά. διδότερον δὲ τὸν, θυνάμεν, τρίταν δέ, τῆς ἐκπαγώσική χορηγία τῆς αναγκαίων. ὀνομάνω δέ το μὲν πρώτον πλάσθη, βελόπτων· τὸ δέ δεύτερον, διπλερον' τὸ δέ τέττον, βάναν. & aliquanto πρότερον: Τῷ δέ βάνανσι καὶ βιοποναπικῷ, τὸ μὲν δέτερον, καὶ τὸν κατεργασίαν τᾶς χώρας καταχολέμενον τὸ δέ τετράτον, δραγάνα καὶ δημιουρχανήματα τοῖς τῷ βίῳ πρόγυμναν εἰποεῖσθαι. πόλει δέ μεταβαπτίδην καὶ ἐμποειδήν, δέ τα μεταβαπτίδην πόλεις πεντακόντα, δημιουρχανήματα τοῖς τῷ βίῳ πρόγυμναν εἰποεῖσθαι. Sed & cetera si quis attentè consideret, videbit, non tam multa in iis reprehendenda esse, quām videtur eis, qui, audita tantum altera parte, prosauncent. sunt autem apud Stobaeum εἰς τῷ περὶ πολιτείας.

Dura compositionis duo insignia exempla: ex Euripide *v. am*, alterum è Sophocle.

CAPUT XV.

INTER ea quæ duram atque insuauem orationis compositionem efficiunt, vix quicquam est, quod magis reprehendatur à dicendi magistris, quām crebra & continuata eiusdem litteræ repetitio. Itaque in Virgilio, *casus Cassandrae canebat*: in Terentio, *tantam, tam improuisam, & consilia consequi consimilia*: in Cicerone, *statua tua stabat: & inuisâ visa*, & in Cœliana, *vnquam quanquam*, eiusdemque modi alia in aliis primæ classis auctoribus notantur. sed enim quæ duo eius rei exempla in duobus optimis ac præstantissimis poëtis reperi, ea (ita insignia visa sunt) hoc loco proponenda esse duxi. eorum vnum Euripidis est: apud quem Medea cùm Iasoni exprobraret, illum sua opera seruatum esse, ita loquitur:

B 5

Eowreī

Επωνός σ' ὁμονοίαν Εὐλύσιον θεοῖς

Ταῦτα Κυριοτέλειοι Αρχαῖν σημαῖοι.

quorum versum in priore, crebra illa repetitio littera^σ, locum etiam comicis iocis ac salibus dedit. siquidem Plato comicus, & Eubulus, eiusdem homo artificij, Euripidem ea de cassa urbanissimè tetigisse traduntur. Alterum Sophoclis, & quidem ea in fabula, quæ quasi regnum possidere inter tragœdias dicitur. ibi enim Oedipus cum Tiresia iurgans, eique & auriū, & mentis, & oculorum cæcitatem obiciens, hoc eum versu indignabundus incessit:

Τυφλὸς τά τ' ἄτα, πάντα νοῶν, τά τ' ὄμματά τοι.
vbi cùm saepius etiam inculcauerit litteram τ, quām
ille alter litteram σ; tamen Euripides dicacium acu-
leos expertus εἰσι: Sophocles à neinice, quod sciam,
notatus. Sophoclei non dissimilis est Ennianus ille,
me puerō, decantatus in scholis,

O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.
neque valde ab eo abludit Horatius illud,
Μηδὲ γέροντα κάκου κεκακυέον.

*Coniecture de aliquot locis è libello Demetrii
σεπτεμβρίας.* C A P . X VI .

VI C V N Q U E ille Demetrius fuit, cuius est libellus qui nunc omnium manibus teritur, σεπτεμβρίας, (non enim mihi facile quisquam persuaserit, Phalereum esse) vtile profectò nobis, & minime triuialis doctrinæ plenum ingenij sui monumentum reliquit. neque verò paruum emolumentum Petrus Victorius studiosis attulisse censendus est, cùm olim ad eum librum purgandum incubuit: laborq. ipsius, vt semper aliás, ita hīc quoq. admodum utilis & fructuosus fuit. cuius summi viri exemplo nos etiam incitati,

citati, longè quidem ac multum impari facultate, sed non dispari voluntate, condem via sequimur, & veterum scripta, quantum in nobis est, obscura illustrare, deprauata emendare conamur. Igitur quæ, cùm eum librum attentè diligenterque legeremus, nobis & correctione aliqua indigere, & non ita difficile corrigi posse visa sunt, eorum hic partem aliquam cum studiosis communis: si forte nostra quoque industria tam polito scriptori opis aliquid afferri queat. Ipsum autem libri principium scio negotiū exhibuisse multis. ita enim legitur: Ωμέρη πεντης διαιρεῖ οὐς μέρους, οὖν ἡμιμέρους, η ἔξαμέρους, η τοῖς αἰλοισ ἐπωνύμια τῶν ἑρμηνίας & λογικῆς διαιρεῖ καὶ διανένεται καλέμενα κῶλα. sed cùm absurdum sit, pro metrorum exēplo ἡμιμέρους ponere, pro οὖν ἡμιμέρους legendum censō, οὖν η διμέρους.

Item, vbi loquitur de iis periodis quæ habent speciem aliquam αἰθέρως, cum tamen αὐτίδεοις in eis nulla sit, exemplo quidem hoc Epicharmi vtitur,

Τόχα μὲν εὐ τίνοις ἐγαλλεῖ, τόντα δὲ παρὰ τίνοις ἐγένετο.
deinde addit: τὸ εὐτὸ μὲν γέ εἴρη Θ, καὶ καὶ δὲν εὐαντίον. δὲ τρέπεται
τὸ ερμηνίας μεριγμένος, αὐτίδεοι πνα πλαγῶν πέσοντεν.
Quam ultimam partem ita lego: Οὐ δὲ τρέπεται τὸ ερμηνίας
μεριγμένος αὐτίδεοι πνα, πλαγῶν πέσοντεν. Haud ita multo
post, vbi de similiter desinentibus verbis disputatur,
ostenditurque id ornementum ad affectus exprimendos inutile esse: vbi legitur, Πολανδό πόλιν τὴν ἐγδεῶν
τοπούτων ἐλαῖον, ὅποιαν τὸ ιδίαν απέβαλον; pro ἐλαῖον, lib-
bentiūs legerim, απέλαῖον. Vbi de magnifica oratione
differit, cùm dixisset scriptor ille, de Aristotelis sententia, pæoniam orationem magnificam esse: pæona
etiam duplē docuit, vnum αεραταρκτιῶν, qui
quatuor syllabis constet, lōga prima, ceteris breuibus:
cūusque exemplum ponit, ιρξατο δὲ alterum, qui supe-
riori

Ant. Muret
lectio

L
25

riori illi ex altera parte respondeat, & à tribus exorsus breibus, in longam desinat. huius autem exemplum esse vult, τὰ ἀργεῖα. quod quin corruptum sit, dubitari non potest. legi autem debere arbitror, ταχία. Exemplum Antiphontis, quo docet, negligentia quadam interdum orationi dignitatem ac granditatem comparari, ita legendum videtur: Η γένης οὐκέπρομπτος δῆλη μὲν, καὶ τοῦραδεν μὲν δὲν, καὶ τραχεῖα, καὶ μὲν χειρόμενη ηγεάσουμα μικρὸς αὐτῆς δέ, ταῦτα ἀγνῶντα, συμπεῖς αὐτῆς δύον. Paulò post autem, vbi agit ταῖς πεπληρωματικῶν, notatque nonnullos qui eis intempestiuè vtebantur: vbi est, καὶ τοῦ νῦν, καὶ τοῦ πότερον: lego, καὶ τοῦ νῦν, καὶ τοῦ πότερον. Vnum si addidero, cetera in aliud tempus reiciam. vbi enim eos ipsos, quos modò dixi, comparat cum neptis fabularum actoribus, verba, quibus ea comparatio exponitur, ita in omnibus libris leguntur: Οἱ δὲ τοῖς ἐδὲν αὐταντοῖς, φοσὶ, τὸ σωματιον, ἐοίκησαν τοῖς ψευταις, τοῖς τὸ καὶ τὸ τοῖς ἐδὲν ἔπειρος λέγονται. quibus in verbis insit fortis. Iis etiam aliquid aliud vitij: illud quidem certè vix dubium est, quin postrema pars ita legenda sit: ἐοίκησαν τοῖς ψευταις, τοῖς τὸ καὶ τὸ φεῦ τοῖς ἐδὲν ἔπειρος λέγονται. non quin sciām, τὸ καὶ τὸ Græcis valere, hoc & illud: sed exempla ipsa, quæ ponuntur à Demetrio, faciunt, ut ad eum, quem dixi, modum legi debere suspicer.

*De forium aperiendarum ratione apud veteres Gracos.
multis Plauti ac Terentij locis allata lux.*

CAPUT XVII.

QVÆSITVM est ex me, cur in Plauti ac Terentij fabulis nunquam ferè quisquam egredetur domo, ut non antea crepuisse fores dicentur. Respondi, eas fabulas è Græco conuersas esse, idcircoque quarun-

quarundam consuetudinum, quibus olim Græci vñ
effent, impressa in eis extare vestigia. Quod autem
Romæ antiquis temporibus M. Valerius Poplicolæ
frater honoris insigne habuisse dicitur, vt fores ædium
ipsius, non introrsum trahendo, sed in viam publicam
pellendo aperirentur, id quoadam in Græcia vulga-
tum fuit: omnesque omnium ædium fores eo modo
pandebantur. quoniam igitur periculum erat, ne quis-
piam, qui aut p̄teriret, aut pro foribus staret, ab im-
pulsu ianua pelleretur: ideo qui exituri erant domo,
solebant p̄ias ipsimet intrinsecus fores ædium sua-
rum percutere: vt illo strepitu admonerentur, qui foris
erant, cauere sibi, atque eatenus absistere, vt ne læde-
rentur. Hoc à Plutarcho memoriae proditum est: cu-
ius hæc sunt in Poplicola: Τὰς δὲ ἐλαφικὰς, de ianuis
loquitur, τοῦτον εἴχειν αὐτός λέγον, πότῳ τούτη κωμῳ-
δῶν λαμβάνοντες. ὅπις κατέβεστο καὶ φορεῖ τὰς ἔαυτη θύρας ἔσω-
τερον, οἱ ποιέειν μέλλοντες, ὅπως αὐθιστος ἔξω γένοιτο τοῖς παρερ-
χομένοις, οὐ πρεσβώτος, καὶ μὴ καταλαμβάνοντο προϊόντας τὰς
κλεοπότον εἰς τὸ σεντάριον.

*Quod de fama Virgilius dixit, idem Callimachum de
Cerere, Homerum de contentione dixisse.*

CAPVT XVIII.

SVSPICARI fortasse possit quispiam, versum il-
lum, qui de fama apud Virgilium lib. 4. Aeneidos
legitur,

Ingreditarq; solo, & caput inter sidera condit,
è Callimacho versum esse. quamvis Callimachus non
de fama id, sed de Cerere dixerat: sed potuit Latinus
poëta, quod de una dea Græcus dixisset, ad aliam ac-
commodeare. versus quidem certè tantum non ad
verbum expressus est:

19
ματα

Avt. Muret.
Ant. Lectiona.
LIB
23

Ιθατη μὲν χέρσων, κεφαλαὶ δέ οἱ ἀλιτέροις
sed tamen verisimilius est torum illum Latini poëta
locum expressum esse ex iis quæ apud Homerum De
Contentione dicuntur:

Ητ' ὅλην μὲν πρῶτην κορύνεται, ἀνταρέσπειται
Οὐεγγῷ ἐστίειξε πάρη, καὶ δὴ χθονὶ βαίνει.

Quid sibi velit apud Ciceronem in Epistolis ad Atticum
pastoricia fistula, explicatum. CAP. XIX.

CICERONIS è libro primo Epistolarum ad Atticum verba sunt hæc: *Itaque & ludis, & gladiatōribus mirandas ὄποικαστας sine vlla pastoricia fistula afferebamus. quo loco ὄποικαστας vocat plausus, acclamations, & similia, quibus populus bonum suum animum erga quæpiam significare solitus erat, & letitiam, quam ex illius aspectu caperet, ostendere. hoc enim Graci vocant ἐποικιάνεστι. ut apud Isocratem in Panathenaico: Καὶ τοῦτον ιδεῖν τὸν εὐτρόπειον διαμυτισῶν, καὶ τὸν ἀκροντας ὄποικαστας οὐ ποτεν προγκαλεσσῶν. sed quod addit, sine vlla pastoricia fistula, id ita declarat Paulus Manutius: Pastores qui fistula scienter utuntur, ita interdum delectant, ut qui audiunt, influentem sensibus voluptatem gestu significant. at nos, inquit, populo ita cari sumus, ut ludorum gladiatorumq. conselii mirandas ὄποικαστας, id est, significations daret, non vlla pastoricia fistula permotus, sed amore studioq. impulsus. quæ declaratio cui mihi nullo modo placeat, non dicam. quod mihi verum videtur, id proponere satis habebo. veritatis enim proleta lux omnis facilè tenebras dissipabit. Intelligendum igitur est, non nunquam contigisse, ut cum quipiam alicui parti multitudinis carus & acceptus erat, ceteris autem odiosus & inuisitus, partim plausu exciperetur,*

peretur, partim sibilo. plaudentibus enim iis quos aspectus ipsius hilarabat, ceteri sibilabant. Ergo Cicero ut ostendat, *θησημασιας* illas suas eiusmodi non suis, sed puras omnino, & *ελκινενεις*, ait eas fuisse sine villa pastoricia fistula: id est, sine sibilo, cuius similem sonum notum est e pastoricis fistulis reddi. itaque Græci in vitroque dicunt *συεγγα*: iidemque interdum *συεγγα*, id est pastoriciam fistulam pro sibilo dicunt. Hac cum iam se pluisse: venit ad me Petrus Mori-
nus Parisiensis, adolescens utriusque linguae peritissi-
mus, id est q. omnium artium, quæ quidem ingenuum
hominem decent, scientia mirificè instructus, quicum
ego, quam diu hic fuit, mea omnia ioca seria, ut dicitur,
libentissime communicabam: cum propè assidua
quatriennij consuetudine raram quandam in eo & ex-
quisitam eruditionem pari coniunctam bonitate co-
gnossem. is igitur non modo declarationi meæ calculi
suum adiecit, verum etiam, quod tum in legendis
Platonis libris De Legibus studiosissime versabatur,
locum mihi indicauit, qui eam summoperè confirma-
ret, quem appingere libuit: ut & sententiam stabili-
rem meam, & iucundissimam magni amici memo-
riam grata recordatione renouarem. ergo ita scriptum
est in extremo testio De Legibus: Τὸ δὲ καὶ θεοτοπίαν,
γνῶντες, καὶ ἀμαγνόντα μάστου, τοιούτου μὲν πρθόμε-
νον, εἰ σύεγγα λιβ, εἴδε πινες αὔρασσοι βοαι πάνθες, καθάπερ τα-
ῦν, εἰ δὲ αὐτοῖς ἐπάντις ἀποδιδόντες· ἀλλὰ τοῖς μὲν γεγνόσοι
εἰ ταῦδε πον, δεδομένον ἀκέργα λιβ ἀντοῖς περιγῆς διὰ τέλευτα,
μωις δὲ τῷ πατερίστῳ, καὶ πολλοῖς φύχλαις πατερίστῳ
νοθέτοις ἐγγένετο. ubi Plato idem planè σύεγγα dixit,
quod Cicero pastoriciam fistulam. Sed quam supradictum
verbum e Pauli Manutij commentariis declarationem
descripsi, eam admoneo in iis tantum exemplaribus
legi,

Maret
lectio
LIB
25

32 M. ANT. MVR. VAR. LECT. LIB. I.
legi, quæ edita sunt antequam hi libri à me in publicum emitterentur. Nam ab iis quæ biennio post editi, deleta sunt ea omnia: & in eorum locum substituta quædam, quæ cum hac mea interpretatione consentiunt. cuius rei eò admonere lectors volui, ne quis forte quæ à me, vñ suo iure potest, accepit Manutius, ea me ipsi surripuisse suspicaretur. Profiteor enim, me, non more multorum, quæcquid ab aliis accepi, id semper ad auctores ipsos referre: cùm contraria quidam, qui mea impudenter compilauit, compilatum se à me impudentius conqueratur.

Alius locus ex iisdem Epistolis declaratus.

CAPUT XX.

Ne hæc quidem satis intelliguntur, quæ posita sunt in Epist. prima lib. secundi: *Prognostica mea cum oratunculus propediem expecta*. ait enim Manutius, putare se, libellum significari, qui prognostica Ciceronis de rep. cōplete retur. sed ego malo tenere quod scio, quām putare quod nescio. Scio autem Cicernem interpretatū versibus Arati prognostica: vt constat è libris De Diuinatione. quare nō habeo dubium, quin ea intelligat. meminit horum etiam libro earundem Epistolarum xv. his verbis: *Evidētiā etiam pluias metuo, si prognostica nostra vera sunt. ranæ enim pītropī soi.* Respicit autem ad illos versus:

Vos quoque signa videtis aquā dulīs alumna,
Cūm clamore paratus inaneſ fundere voces,
Absurdoq. sono fontes & stagna cietis.
qui conuersi sunt ex illis Arateis, sed liberius, id est,
Ciceronis more, Η μαλλον στιλαι γρεατη, οδροσιν ονειρα,
Αυτοδει εξ οδων πατέρες βοσκοτ γνέινων.
Hic quoq. meam sententiam secutus est Manutius, in
libris quos biennio post horum editionem diuulgavit.

M. AN-